Adrian Rezeanu

„TOPONIMUL APARENT” ÎN STRUCTURA *DICȚIONARULUI TOPONIMIC AL ROMÂNIEI. MUNTENIA*

1. Categoria „toponim aparent”, analizată în urmă cu ani[1] şi aplicată, cu preponderență asupra studiului viconimelor, a intrat în circuitul analizelor toponimice[2] şi a devenit treptat una dintre noutățile în interpretarea etimologică şi de geneză a ansamblului toponimic caracteristic unei provincii istorice româneşti, Muntenia[3].

Categoria „toponim aparent” reprezintă o formă contrasă a numelui de loc pe baza unor permanente transferuri de nume şi de sens, care au avut loc pe parcursul unor dinamici urbane pe traiecte toponimice extensionale derivaționale[4].

2. Prezența „toponimului aparent” în sistemul denominativ urban este condiționată de o serie de faze, caracteristice morfologiei urbane, analizate în studiul anterior şi pe care le vom sintetiza pentru a individualiza, pe de o parte particularitățile identitare ale acestei categorii toponimice, iar, pe de altă parte, pentru a sesiza pătrunderea acesteia în structura ansamblului toponimiei româneşti.

2.1. Ca ipostază toponimică finală pe un traiect extensional, „toponimul aparent” se prezintă ermetizat semantic. Decriptarea acestuia implică refacerea întregului lanț derivațional, cu ipostazele concrete exhaustiv conturate formal. Plasarea ipostazei pe care o reprezintă „toponimul aparent” în diferite alte poziții din traiectul extensional va înlesni decriptarea acesteia la nivel etimologic sau la nivel de geneză.

În situația în care „toponimul aparent” depăşeşte poziția ipostazei aflate în vecinătatea toponimică imediată față de denotatul inițial, atunci relațiile de dependență vor fi între nume proprii conturate semantic prin geneză.

Strada **Izvor** (toponim aparent) ← *Strada* (*Podul*) **Izvor** ← *Strada* (*Podul*) de lângă (*Biserica*) **Izvor** ← *Strada* (*Podul*) de lângă (*Biserica*) din cuprinsul (*Mahalalei*) **Izvor**, extensiune urbanonimică derivațională existentă în spațiul bucureştean.

---

[1] Vezi Adrian Rezeanu şi Filofteia Modoran, *Categoria „toponim aparent” în urbanonimie*, în LR XLVI, nr. 4–6/1997, p. 319–329.

[2] Irina Stănculescu, *Apariția şi evoluția denumirilor de străzi din Bucureşti*, în *Bucureşti, Materiale de istorie şi muzeografie*, vol. XIV, 2000, p. 137–185).

[3] *Dicționarul toponimic al României. Muntenia*, vol. I–V, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2007–2014.

[4] Pentru detalierea acestei problematici, vezi Adrian Rezeanu, *Extensiuni toponimice derivaționale*, în vol. *Valea Izei. Studii de onomastică şi dialectologie*, Baia Mare, 2012, p. 209–227.

LR, LXIII, nr. 1, p. 133–143, Bucureşti, 2014

BDD-A6687 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-25 11:12:39 UTC)

„Toponimul aparent” **Izvor** care nu corespunde unei entități topografice inițiale **izvor**, trebuie asociat cu determinantul religios al lăcaşului de cult, (*Biserica*) **Izvorul Tămăduirii**, care, la fiecare ipostază derivațională, va dobândi alte semnificații identitare.

2.2. Răspândirea mare a acestei categorii toponimice în spațiul urban va marca, pe de o parte, viabilitatea acestui model de formare, iar, pe de altă parte, prin amploarea extensiunilor derivaționale în care „toponimul aparent” este implicat, se va diferenția notabil față de formulele marcatoare aparente din restul spațiilor toponimice rurale, periurbane sau urbane (născute urbane).

2.3. În formulele marcatoare de tipul *Strada* **Antim** ← *Strada* (*Biserica*) **Antim**, „toponimul aparent” poate fi eronat identificat prin „antroponim aparent”. În realitate, în structura componențială a falsului antroponim **Antim** (din *Strada* **Antim**), *semul distinctiv* este acela de identificare locală a lăcaşului de cult, antroponimul pierzând funcția de individualizare personală.

2.4. Formula marcatoare viconimică în care „toponimul aparent” include formal un nume de grup (nume de meserii) toponimizat, presupune prioritar locul de desfăşurare a activității. Reținem aici, ca o particularitate distinctă, transformarea punctelor de desfăşurare a activității în repere dominante local, paralel cu posibila bifocalizare semantică a formulei desemnatoare.

Strada (*Ulița*) **Lipscani** (**1754** MȚR 205/22) ← **Lipscani** (loc cu prăvăliile lipscanilor) (**1754** MȚR 205/23) ← **Lipsca** (locul de proveniență a mărfii).

Marcajul viconimic *Strada* **Lipscani** (1) provine, la nivel de geneză de la reperele dominante local, **Prăvăliile lipscanilor** (2) sau de la oiconimul **Lipsca** (3).

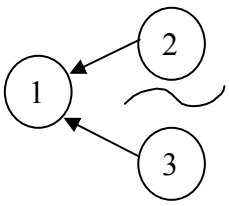

Bifocalizarea semantică a formulei marcatoare viconimic **Lipscani** este evidențiată prin prezența altor **lipscani** (negustori cu marfă de **Lipsca**), existenți în alte zone urbane, unde locurile de activitate nu reprezintă repere dominante local şi deci nu impun marcajul viconimic[5].

În această situație, **lipscanii**, plasat în conexiune etimologică directă cu **Lipsca**, încetează de a mai fi un „toponim aparent”.

[5] DGAN, *Fond Catagrafii, Catagrafia culoarei de Roşu* 82/1831, *Catagrafia* 83/1831; 6 lipscani în *Mahalaua* **Curtea Veche**, Bucureşti, 64 lipscani în **Plasa Târgului**, 2 lipscani în **Plasa Broştenilor**, 13 lipscani în **Plasa Târgului de Afară**, 1 lipscan în **Plasa Gorganu**, 4 lipscani în **Plasa Mogoşoaii**: DGAN, *Fond Catagrafii. Catastih de patentari, de negustori şi meseriaşi pe corporații*, 84/1832: 6 lipscani în *Strada* **Şelari**, 2 lipscani la **Sf. Dimitrie**, 1 lipscan la **Udricani**, 1 lipscan la *Biserica* **Neguțători**, 1 lipscan la **Sf. Nicolae Şelari**.

BDD-A6687 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-25 11:12:39 UTC)

2.5. În cazul unei extensiuni toponimice simple, unde decriptarea semantică nu presupune şiruri ample de ipostaze derivaţionale, „toponimele aparente” sunt motivate integral.

Strada **Reînvierea** ← *Strada* (*Cimitirul*) **Reînvierea**.

Situaţia se diversifică atunci când „toponimul aparent”, identic formal, este implicat în structura diferitelor ipostaze dintr-o extensiune derivaţională amplă.

Scaune (piaţă de carne – **1702** G 270) → *Uliţa* **Scaunelor** (**1725** MŢR 218/3) → *Biserica* **Scaunelor** (**1734** MŢR 257/18) → *Podul* **Scaunelor** (*Vechi*) (**1750** MŢR 257/24) → *Mahalaua* **Scaunelor Vechi** (**1718** MŢR 218/2) → *Strada* **Scaune** (**1871** P I, **1885–1890** S, **1934**GHID, **1969** GHID şi azi).

În acest caz, apare motivaţia toponimică în lanţ, din aproape în aproape, unde resemantizarea unei ipostaze derivaţionale, de exemplu, presupune, pe de o parte, interconexarea semantică a acesteia la veriga anterioară, iar, pe de altă parte, diminuări sau, mai rar, blocaje în determinările motivaţionale.

2.5.1. O situaţie particulară o reprezintă „urbanonimul aparent” purtător al unei sintagme metaforice. Acest tip de formulă marcatoare, cu reprezentativitate în toate categoriile urbanonimice (viconim, borgatonim, dar, mai ales, dittonim), necesită urmărirea evoluţiei de la un denotat la altul pe parcursul unei întregi extensiuni derivaţionale. La procesul de decriptare semantică intervin şi factori extralingvistici, cum ar fi „moda” unei etape marcate istoric şi cultural.

3. „Toponimul aparent”, aşa cum apare în ansamblul structuruilor denominative urbane, nu este în exclusivitate o creaţie a „culturii” citadine. Oraşul a diversificat acest tip de formulă marcatoare în încercarea de a se crea specificităţi urbane în actul denominativ, dar încadrate într-un sistem toponimic coerent şi unitar.

3.1. Apariţia dicţionarelor toponimice ample, pe lângă utilitatea imediată în a consacra prin tipărire cât mai multe din marcajele locale şi naţionale, a le scoate pe unele din uitare şi a le da integral explicaţii etimologice au avut şi menirea de a evidenţia individualităţi în actul de desemnare sintetică a reperelor locale şi regionale.

În acest sens, sesizăm categoria „toponimului aparent” introdusă în sfera explicaţiilor etimologice şi de geneză pentru ansamblul toponimelor înregistrate pe teren sau extrase din documente istorice de arhivă aflate în cuprinsul *Dicţionarului toponimic al României. Muntenia*.

4. „Toponimul aparent” este prezent ca marcaj prelucrat sintetic în extensiuni toponimice derivaţionale. În cadrul acestora, contaminarea semantică[6] de la o ipostază toponimică la alta se particularizează distinct atât pentru spaţiul urban cât şi pentru cel rural, denotatele urbane constituindu-se, de cele mai multe ori, într-o serie amplificată numeric.

Această extensiune presupune circulaţia formulei marcatoare, corespunzătoare denotatului primar, de-a lungul unui traiect derivaţional situat pe orizontală. În cadrul

[6] Vezi Adrian Rezeanu, *Ocurenţă şi contaminare în toponimia urbană*, în SCL, LIX, 2008, nr. 2, p. 559–571.

BDD-A6687 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-25 11:12:39 UTC)

acestui proces au loc, într-o dialectică permanentă, îngustări şi amplificări de câmpuri semantice, potenţate, în marea lor majoritate, în structurile compuse, de termenii generici. Astfel, este posibilă circulaţia marcajului primar, nemodificat formal, de la un denotat la altul, acestea reprezentând vecinătăţi topografice imediate, interconectate semantic şi motivaţional, distincţia făcându-se numai prin termenul generic.

4.1. (*Muntele*) **Tainiţa** → (*Izvorul*) **Tainiţa** — (*Moşia*) **Tainiţa** → (*Stâlpii*) **Tainiţa** → (*Pădurea*) **Tainiţa** (*Sat* Goideşti, *c.* Brăieşti – Bz, **1892–1900** PLHBZ);

4.2. (*Plaiul*) **Milei** → (*Fâneaţa*) (**Milei**) → (*Trestia*) **Milei** (izvor) → *Gura* **Milei** (*sat* Goideşti *c.* Brăieşti – Bz, **1892–1900** PLHBZ);

4.3. (*Genunea*) **Dracului** → (*Izvorul*) **Dracului** → (*Piscul*) **Dracului** → (*Valea*) **Dracului** → (*Gura*) **Dracului** (*sat* Varlaam *c.* Gura Teghii – Bz, **1892–1900** PLHBZ).

4.4. Situaţiile de mai sus sunt edificatoare atât pentru dinamica semantică dintr-o extensiune toponimică derivaţională, cât şi pentru apariţia „toponimului aparent" din cadrul *jocului semantic* de plusuri şi minusuri de *seme distinctive*.

Marcajele denotatelor iniţiale, *Muntele* **Tainiţa**, *Plaiul* **Milei**, *Genunea* **Dracului** au o structură componenţială distinctă, care se va diminua şi reamplifica prin glisarea numelui şi interconectarea lui cu vecinătăţile topografice imediate. Cu cât se înaintează pe traiectul extensional, pe baza *jocului semantic* ai circulaţiei semelor, cu atât situaţia se diversifică.

Ipostaza decriptată *Pădurea* **Tainiţa** de la finalul extensiunii (**4.1.**) înseamnă *Pădurea* (de pe *Muntele*) **Tainiţa**, între care există însă alte ipostaze derivaţionale, care preiau sau elimină *seme distinctive*, corespunzătoare ipostazelor anterioare[7].

Marcajele **Mila** (→ *Gura* **Milei**) şi **Dracu** (→ *Gura* **Dracului**), cu structuri componenţiale reformulate, vor ajunge individualizate figurativ chiar până la ermetizare. Decriptarea va merge din aproape în aproape, respectând strict sferele semantice ale ipostazelor, iar *Gura* **Dracului**, de exemplu, prin detaliere înseamnă *Gura* (*Izvorului*) **Dracului**, iar din ipostaza contrasă *Gura* **Dracului**, **Dracu** este „izvor"[8].

4.4.1. Paralele cu o structură componenţială remodelată potrivit cu verigile lanţului derivaţional, „toponimul aparent" este evident, de cele mai multe ori, prin devieri de la sensul propriu iar toponimizarea finală ducând la ermetizare va îngreuna procesul de decriptare.

4.4.2. O situaţie particulară în cadrul extensiunilor toponimice derivaţionale în care e implicat un „toponim aparent" o reprezintă *termenii geografici populari*.

[7] Vezi şi Viorica Florea, *Raportul dintre înţelesul numelor de locuri şi cel al numelor comune corespunzătoare*, în LR, XXIV, nr. 3/1975, p. 215–220.

[8] Pentru detaliere, vezi şi Adrian Rezeanu, *Extensiuni toponimice derivaţionale*, în vol. *Valea Izei. Studii de onomastică şi dialectologie*, Baia Mare, 2012, p. 209–227.

BDD-A6687 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-25 11:12:39 UTC)

Având de cele mai multe ori o răspândire limitată, aceşti termeni sunt totuşi depozitarii tradiționali de secvențe lexico-semantice conservatoare, preluate într-o extensiune toponimică de multe denotate situate pe acelaşi traiect derivațional.

coca (← **cucă**) „înălțime” → **Coca** (munte, *c.* Vintilă Vodă – Bz) → **Coca** (izvor, *c.* Vintilă Vodă – Bz) → **Coca** (pădure, *c.* Vintilă Vodă – Bz) → **Coca** (sat, *c.* Vintilă Vodă – Bz – **1620** DIR XVII, III 597–598). Aici, oiconimul este individualizat incifrat printr-un „toponim aparent”.

4.4.2.1. Termenul geografic popular, ca element lexico-semantic aflat în structura unui „toponim aparent” va fi supus unui amplu proces de resemantizare.

Reformularea profilului semantic pentru fiecare verigă a lanțului toponimic derivațional va amplifica însă tendința de ambiguizare gradată a întregului traiect extensional.

Astfel, apelativul geografic **slatină** „izvor de apă sărată” sau „teren bogat în săruri solubile, impropriu pentru culturi agricole” (MDA), de exemplu, plasat într-o astfel de extensiune toponimică derivațională, treptat se va goli de conținut până la ermetizare.

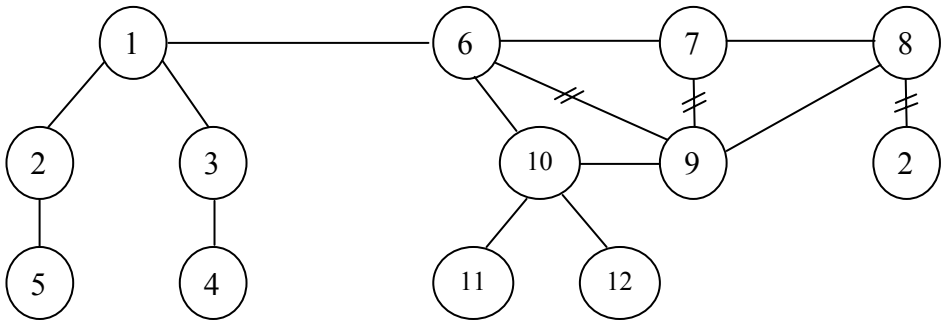

1 – **slatină** „izvor de apă sărată”, „teren bogat în săruri solubile”
2 – **Slatina** (*pârâu*, *s.* Slătioara)
3 – **Slatina** (*fânețe*, *s.* Slătioara)
4 – **Slatina din Sus** (*arătură*, *s.* Slătioara)
5 – **Slatina din Sus** (*pârâu*, *s.* Slătioara)
6 – **slătioară** „slatină mică”
7 – **Slătioara** (*pârâu*, *s.* Slătioara)
8 – **Slătioara** (*oiconim*, *c.* Strâmtura)
9 – **Slătioara** (*arătură*, *s.* Slătioara)
10 – **Slătioara** (*fânețe*, *s.* Slătioara)
11 – **Slătioara Chicere** (*fânețe*, *or.* Dragomireşti)
Chicere (*deal*, *or.* Dragomireşti)
12 – **Slătioara Lăzuc** (*fânețe*, *or.* Dragomireşti, *s.* Ieud)
Lăzuc (*fânețe*, *or.* Dragomireşti, *s.* Ieud).

BDD-A6687 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-25 11:12:39 UTC)

Schema şi transferurile semantice din cadrul acestei extensiuni toponimice derivaționale, analizate de noi şi cu altă ocazie[9] au scos în evidență importanța stabilirii sferei semantice a fiecărei ipostaze, dar interconexate cu secvențe aflate în vecinătăți topografice imediate. Pentru necesități de clarificare a statutului „toponimului aparent", ne vom opri la secvențele (4) şi (9), individualizate şi plasate în contextul schemei de mai sus.

Slatina din Sus (*arătură*), interconexată cu **Slatina** (*fânețe*) şi cu **slatină** (izvor şi teren impropriu pentru culturi agricole) demonstrează golirea treptată de conținutul inițial al **slatinei**. **Slatina** din **Slatina din Sus** reprezintă ca „toponim aparent" ceea ce la nivel urban **Postăvari** (← *Balta* **Postăvari**, Bucureşti) este oiconim cu geneză în numele propriu, care identifică „locurile concrete de practicare a meseriei de postăvar", şi nu un nume de meserie.

Statutul semantic al **Slatinei ← Slatina din Sus** este astfel condiționat de pierderea individualității semantice primare, acesta devenind doar o pereche identic formală cu **Slatina** (**1**), fără să-i preia identitatea de conținut. În acest sens, nu se poate admite o interconexare cu secvența (**5**), care a rămas fidelă semanticii inițiale (**1**).

O situație cvasiasemănătoare o întâlnim la secvența (**9**).

Slătioara (*arătură*) (**9**) nu poate fi interconexată cu **slătioara** (**6**) din motive de incongruență semantică, chiar dacă formal sunt identice şi devine în acest context schematic un „toponim aparent". Ca vecinătăți topografice imediate, **Slătioara** (**8**) şi parțial (**7**) pot fi asociate, prin transfer de nume, cu rezerva diminuării conținutului semantic.

5. În cele cinci volume apărute până în prezent, *Dicționarul toponimic al României. Muntenia* cumulează un mare număr de articole-titlu, reprezentând toponime caracteristice pentru sfera denominativă generală. Astfel, întâlnim şi urbanonime, unele extrase selectiv din surse documentare, alături de toponime din mediul rural sau periurban. În acest mod, s-a realizat o armonizare a reprezentativității denominative pentru tot spațiul acestei provincii istorice.

Din necesități de încadrare în tiparele unei lucrări lexicografice, nu s-a putut evidenția grafic întotdeauna categoria „toponim aparent", prin care s-au explicat etimologic sau la nivel de geneză multe dintre formulele marcatoare menționate. Prin însăşi structura sa, extensiunea toponimică derivațională nu putea fi inclusă grafic în componența unui articol-titlu. De aceea, în cadrul unei extensiuni, ipostazele derivaționale au fost reprezentate numeric şi condiționate motivațional, fără a se putea rezolva concret, altfel decât schematic, diminuările şi reformulările de sfere semantice.

În continuare, vom avea în vedere, pentru analiză, volumele 4 şi 5 din dicționarul amintit, iar pentru individualizări de specificități ale „toponimului aparent" vom evidenția câteva grupaje.

[9] Vezi Adrian Rezeanu, *op. cit.*, p. 224–225.

BDD-A6687 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-25 11:12:39 UTC)

5.1. „Urbanonim aparent” aflat într-o structură compusă cu termen generic şi dispus într-o extensiune toponimică derivațională, unde ipostazele în serie se califică drept gradat „aparente”:

Mahalaua **Beilicului** (Bucureşti, *cr.* **1827** CERN 8/1, **1844–1846** B I, **1845** EAB 28/13) ← *Calea* **Beilicului** (*Podul* **Beilicului**) (**1834** PRIM B 62–245, **1842** RB) ← *Casele* **Beilicului** (**1798** CAT) ← *Baia* **Beilicului**, *Grădinile* **Beilicului**, *Mecetul* **Beilicului** – sec. XVII, Evlia Celebi VI 716.

Mahalaua **Berzei** (Bucureşti, **1884** AC PL 29/69) ← *Biserica* **Cuibul cu Barză** (**Berzei**) (**1842** RB) ← *Mahalaua* **Cuibul cu Barză** (**1894–1906** PRIM B 20) ← *Uliţa* (*Strada*) **Berzei** (prin contragere) (**1911** PL, **1934** GHID şi azi).

Mahalaua **Boteanu** (Bucureşti, *r.* **1764** MŢR 236/1, 2, **1798 CAT, 1844–1846 B I**) ← *Biserica* **Boteanu** (**1852** B II) ← *Strada* **Boteanu** (**1911** PL, **1934** GHID şi azi).

Mahalaua **Domnească** (Ploieşti, **1836** GHIG 8/11, **1846** Stoicescu 37) ← *Mahalaua* **Bisericii Domneşti** ← **Biserica Domnească** (← **Domnească**) ← **Strada Domnească**.

Mahalaua **Târgului** (Călăraşi, **1832–1847** EFS 3/1845–1861) ← *Piaţa* **Târgului**.

Mahalaua **Malului** (Câmpulung, *r.* **1837** CIOC 1/18, **1838** CIOC 1/12) ← **Malu** (sat) (*r.* **1702** CIOC 1/13, **1825** CIOC 1/25).

Mahalaua **Moldovenilor** (Bucureşti, *cr.* **1793** MŢR Mss. 143, *r.* **1831** AN 3138/9) ← **Biserica Moldovenilor** (**1768** G 267).

Mahalaua **Belvedere** (Bucureşti, **1798** CAT) ← *Uliţa* **Belvedere** (**1852** B II) ← *Castelul* **Belvedere** (**1821** G 117) → *Fabrica* **Belvedere** (**1871** P I).

Mahalaua **Sf. Gheorghe Vechi** (Bucureşti, *r.* **1690** COTR 25/50, **1736** MŢR 208/7) ← **Biserica Sf. Gheorghe Vechi** (**1668** MŢR 253/3, **1688** MŢR 253/2, **1701** MŢR 208/2, **1724** MŢR 311/5) → *Uliţa* **Sf. Gheorghe Vechi** (**1716** MŢR 216/1, **1798** CAT).

5.1.1. Translatarea acestui tip de formulă marcatoare aparentă în spațiul rural indică viabilitatea acestui model.

Mahalaua **Malului** (parte de sat, *s.c.* Berevoieşti – Ag, **1854** HM 30) ← **Malu** (*loc*, s.c. Berevoieşti – Ag).

Mahalaua **Poştei** (sat, *or.* Curtea de Argeş, **1898** MDG, IN 1887, 1896).

5.2. „Urbanonim aparent” secvențializat, dispus în trepte incifrate, cu posibilități de încadrare în extensiuni toponimice derivaționale până în spațiile periurbane:

Mahalaua **Sf. Nicolae Jigniţa** (Bucureşti, **1798** CAT) ← *Strada* **Sf. Nicolae Jigniţa** (**1934** GHID) ← **Biserica Sf. Nicolae** din **Mahalaua Jitniţa Domnească** (**1798** CAT, **1844–1846** B I).

Mahalaua **Sf. Nicolae Prund** (Bucureşti, *r.* **1709** MŢR 224/4, **1798** CAT, **1844–1846** B I) ← **Biserica Sf. Nicolae Prund** (**1682**, **1684** G 86) ← **Biserica Sf. Nicolae** (din satul) **Prund** (**1631** COTR 1/10, **1680** COTR 90/24) → *Calea* **Prundului** (**1693** RV 1/25) → *Mahalaua* **Prundului** (**1708** COTR Mss. 692) →

BDD-A6687 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-25 11:12:39 UTC)

Dealul **Prund** (**1749** RV 5/16), **1778** RV 49/2) → *Mahalaua* (Domnița Bălaşa) **din Prund** (**1798** CAT).

Mahalaua **Sf. Nicolae Şelari** (Bucureşti, **1753** MȚR 254/15, **1796** MȚR 396/8, **1823** MȚR Ms. 142, **1844–1846** B I) ← **Biserica Sf. Nicolae din Ulița Şelari** (**1751** MȚR 226/8) → **Ulița Sf. Nicolae Şelari** (**1885–1890** S, **1911** PL).

5.3. „Toponim aparent” individualizat într-o unică ipostază derivațională, în care sensul propriu este dispersat brusc, menționându-se doar un sem de cvasiidentificare, situat în afara celui distinctiv:

Malu **Fâşiei** (*s.* Măgura, *c.* Şoimari – Ph, *sl.* **1613** MȚR 64/2 (DIR XVII, II 132–4), **1617** MȚR 44/3 (DIR XVII, III 120–2) ← **Fâşie** (*s.c.* Măgurele – Ph) „bucată de pământ lungă, plată şi îngustă”; cf. şi *Malu* **Fâşielor** *sl.* **1608** RV 25/4 (DIR XVII, I 316–22).

Malu **Dracului** (*s.* Plopu *or.* Titu – Db, *Malul* **Vracov** *sl.* **1582** SI 1208 (DIR XVI, V 73–4) ← **Dracu** (substantiv toponimizat cu statut semantic nondistinctiv).

Malu **Mănăstirii** (*s.c.* Podgoria – Bz, *r.* **1704** RS 1/22) ← **Mănăstire**.

Malu **Pietrei Rotăriei** (*s.c.* Cătina – Bz, **1892–1900** PLHBZ, **1898** MDG II 301) ← **Piatra Rotăriei**.

Malu **Plopilor** (*s.c.* Goleşti – Vl, *r.* **1837** EA 6/37) ← **Plopi**.

Malu **Rugilor** (*s.c.* Călugăreni – Ph, *cr.* **1609** DIR XVII, I 380–1) ← **Rugi**.

Malu **Strachinei** (*or.* Țăndărei – Il, **1877** HIL 51) ← **Strachina**.

Malu **Ursului** (*s.* Mlăjet *c.* Nehoiu – Bz, **1898** MDG) ← **Ursu**.

Matca **Greierului** (*or.* Azuga – Ph, **1914** DC 1430) ← **Greieru**.

Matca **Nerghii** (*s.c.* Viperești – Bz, **1892–1900** PLHBZ) ← **Nerghe, Nerghea**.

5.3.1. „Toponimul aparent” unic distribuit într-o extensiune derivațională, ca parte componentă opțională pentru diferitele ipostaze, reprezintă o situație denominativă caracteristică spațiului Munteniei:

Matca **Homocioaii** (*s.* Mărgăriți *c.* Beceni – Bz, **1892–1900** PLHBZ) ← **Homocioaia** (parte de sat, moşie, deal, pârâu, pădure *c.* Beceni).

Matca **Teiului cea Veche** (*s.c.* Teiu – Ag, *cr.* **1778** G 5/12) ← **Teiu** (loc, sat, vale, pădure).

5.4. „Toponim aparent” ce include o sintagmă metaforică, decriptabilă parțial doar la nivelul unui singur denotat şi acela primar, oricare altă ipostază dintr-o posibilă extensiune derivațională pornind de la acest toponim rămâne ermetizată.

Mațe Arse (lac, *s.* Iazu *c.* Scanteia – Il, **1898** MDG IV 29) ← **mațe arse**.

Mațe Negre (*s.c.* Chirnogi – Cl) ← **mațe negre**.

5.4.1. Uneori, sintagma metaforică trebuie pusă în legătură cu posibile ipostaze derivaționale, nu atât pentru înlesnirea decriptării ei, cât, mai ales, pentru a identifica corect un determinant din structură:

Mazărea Mare (teren arabil *s.* Cioacă – Doiceşti *c.* Bărăganu – Br.) ← **mazăre** pe o suprafață mare numită **Mazăre**.

Mazărea Mică (teren arabil *s.* Cioaca – Doiceşti *c.* Bărăganu – Br) ← **mazăre** pe o suprafață mică numită **Mazăre**.

BDD-A6687 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-25 11:12:39 UTC)

5.5. „Toponim aparent” simplu, prezent într-o extensiune derivațională amplă, cu structură componențială degradabilă treptat, unde fiecare ipostază își poate revendica un loc anume în ierarhia motivațională:

Măgura (sat *c.* Măgura – Bz, *sl.* **1559** DIR XVII, III 97–8, *r.* **1745** EB 65/12) → (comună – Bz, **1872** DTSR, **1898** MDG) → (moşie – Bz, *sl.* **1575** SI 988 (DIR XVI, IV 205–6), *r.* **1717** EB 65/5 → (munte – Bz, **1898** MDG II 374) → (pădure – Bz, **1898** MDG II 322).

5.5.1. Includem aici articolul-titlu tip „matcă toponimică” structurat pe bază de sensuri, dar cu ipostaze în spații geografice în care nu se poate dovedi o interconectare directă decât numai aleatoriu sau acceptând virtuale derivațiuni într-un context administrativ dat:

Măgura 1. *Deal s.* Bughea de Sus *c.* Albeştii de Muscel – Ag. **2.** *Fâneață s.c.* Dragoslavele – Ag. **3.** *Insulă s.c.* Blejeşti – Tr. **4.** *Mlaştină s.* Cândeşti *c.* Albeştii de Muscel – Ag. **5.** *Movilă s.c.* Dragoslavele – Ag. **6.** *Pădure s.c.* Lereşti – Ag., *s.c.* Hotarele – Gr. **7.** *Teren arabil s.* Malu Mierii *c.* Glodeni – Db.

5.6. „Toponime aparente” structurate pe baza unor termeni geografici populari, specializați semantic local, care pot alcătui „tautologii toponimice aparente”:

Măgura **Căpățânii** (*s.* Dănuleşti *c.* Buda – Bz, **1898** MDG IV 761).

Măgura **Căpățânii** (*s.c.* Câmpineanca – Vr, **1898** MDG II 221, 285, 710, III 675, IV 107) ← **Măgură** „deal nu prea înalt şi rotund” de forma unei „căpățâni” sau **Măgura** ca parte a **Căpățânii**.

Măgura **Golaşei** (moşie *s.c.* Măgura – Tr, *r.* **1868** MȚR 252).

Măgura **Scăunaşului** *s.c.* Troianu – Tr, **1898** MDG III 105) ← semn de hotar de forma unui *scăunaş* într-o *măgură*, care, la rându-i, poate fi semn de hotar (relații aparente biunivoce).

Pârâu **Şipotului** (*s.* Toplița *c.* Mălureni – Ag, *r.* **1768** EA 55/12).

Pârâu **Şipotului** (*or.* Azuga – Ph, **1938** DC 1607 ter.).

Pârâu **Şipoțelul** (*s.c.* Izvoarele – Ph, **1942** OCS 4).

5.7. „Toponime aparente” translatate spre alte denotate pe un traiect derivațional unic, paralel cu modificări în statutul gramatical. De exemplu, schimbarea numărului formulei marcatoare primare (**Măgurele** ← **Măgurea**) devenită incongruentă cu denotatul cu valoare oiconimică **Măgurele**:

Măgurele (sat *c.* Măgurele – Ph, *r.* **1775** BANU 43/7, **1804** COTR 61/10) →n (comună, moşie *r.* **1794** T 2/1, **1862** COTR 4/12, **1864** HPH 34).

6. Aplicabilitatea imediată a acestei categorii toponimice în cadrul secvențelor etimologice din DTRM se referă, în primul rând, la schimbarea statutului antroponimului, care încetează de a mai fi o marcă personală. În acest sens, formula marcatoare *Mahalaua* **Boteanu** ← *Mahalaua* (cu *Biserica*) **Boteanu**, iar **Boteanu** este o marcă locativă. La fel *Mahalaua* **Beilicului** ← *Mahalaua* (cu *Calea, Podul, Casele, Baia, Grădinile, Mecetul*) **Beilicului**.

Explicându-se în acest mod, s-au putut corecta etimologii, dar şi topica elementelor dintr-o formulă marcatoare:

BDD-A6687 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-25 11:12:39 UTC)

Mahalaua **Sf. Gheorghe Vechi** ← *Mahalaua* (cu *Biserica Veche*) **Sf. Gheorghe**.

Decriptarea se complică în cadrul formulelor în care „toponimul aparent” este însoțit de un alt determinant care, la rându-i, necesită o analiză specială:

Mahalaua **Sf. Nicolae Prund** ← *Mahalaua* (cu *Biserica*) **Sf. Nicolae** (din satul, devenit parte de oraş) **Prund**.

La fel trebuie interpretată formula *Mahalaua* **Sf. Nicolae Şelari** ← *Mahalaua* (cu *Biserica*) **Sf. Nicolae** (de pe *Uliţa*) **Şelari**.

În acest caz, observăm o înlănțuire, ce-i drept limitată, dar viabilă, a „toponimelor aparente”.

Categoria „toponimului aparent” este marcată în dinamica sa pe traiectul extensional de conotații suplimentare nedistinctive care întăresc statutul de sens figurat caracteristic pentru semantica secvenței lexicale implicate.

În formula *Malu* **Dracului**, **Dracu** nu are valoare posesivă directă, ci marchează, într-o modalitate contrasă, un reper, probabil dominant local.

Într-o situație similară se află tipurile de formule *Malu* **Strachinei** sau *Malu* **Rugilor**.

În cadrul unei extensiuni derivaționale, „toponimul aparent” poate trece prin faza de *halou semantic* ca urmare a proceselor de *evanescență*. În formula *Matca* **Homocioaii**, termenul generic va limita seria de opțiuni şi va îndrepta decriptarea către denotatul *pârâu*, fără însă a-l cataloga pe acesta drept primar.

Din punct de vedere al circulației toponimelor într-un areal geografic, matca toponimică structurată pe bază de sensuri, fără a se avea în vedere un traiect extensional unic, a ridicat cele mai mari probleme. Imposibilitatea de a realiza o interconectare între reperele locale, pe care le-am putea încadra în seria vecinătăților topografice imediate, a determinat ca, pe parcursul volumelor acestui dicționar, să se diminueze folosirea acestui grupaj.

Tautologiile toponimice, în care este implicat „toponimul aparent” le-am numit, la rândul lor, *aparente*, dat fiind, pe de o parte, posibile relații de subordonare între cele două părți ale compusului toponimic, iar, pe de altă parte, existența unor virtuale ipostaze derivaționale, în care să fie implicat termenul secund, l-ar individualiza distinct pe acesta.

7. „Toponimul aparent”, ca modalitate de interpretare a formulelor marcatoare la nivel etimologic şi de geneză, s-a înscris pe parcursul apariției volumelor din DTRM pe traiectul unor cercetări viabile şi utile pentru multe alte lucrări lexicografice.

BREVITER

1. „Toponimul aparent” constituie o formulă marcatoare contrasă, apărută pe parcursul transferurilor de nume şi de sens.

2. Această categorie presupune circulație toponimului de-a lungul unei extensiuni derivaționale, în care formula marcatoare pierde şi câştigă *seme distinctive*.

BDD-A6687 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-25 11:12:39 UTC)

3. „Toponimul aparent” nu este o creație exclusivă a culturii urbane, dicționarele toponimice ample urmând, printre altele, să clarifice penetrarea acestuia în spațiul rural.

4. „Toponimul aparent”, structurat, de cele mai multe ori, pe sensuri figurate, ajunge în final să fie ermetizat, iar decriptarea presupune refacerea întregului traseu extensional.

LE TOPONYME APPARENT DANS LA STRUCTURE DU *DICTIONNAIRE TOPONYMIQUE DE LA LANGUE ROUMAINE. LA MUNTÉNIE*

(Résumé)

Le toponyme apparent représente une forme contractée du nom de lieu, apparue suite aux permanents transferts de noms et de sens.

Le Dictionnaire toponymique de la Roumaine. La Munténie a repris cette catégorie toponymique et les auteurs ont essayé d'expliquer ainsi au niveau étymologique et de genèse beaucoup de formules de marcation.

Mots-clés : toponyme apparent, extension toponymique dérivationnelle, voisinage toponymique.

Institutul de Lingvistică
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”
al Academiei Române
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

BDD-A6687 © 2014 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-25 11:12:39 UTC)